

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Astronomische Drucke, Varia - Cod. Gengenbach 3

Hyginus, Gaius Iulius

[Tübingen], [1531-1535]

Beschreibung (3 S.) aus: Tabula cognoscendorum domorum secundum communes et planetares horas humorum per H. Grammateum, Erfurt 1524 (VD 16, E 1460)

[urn:nbn:de:bsz:31-64828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-64828)

*Hanc descriptionem peruenit ad Tabulam
Humorum Summa libri Exordii*
Præsentis instrumenti partium descriptio.

Linee partim regulares, partim irregulares a leua duplitate descendentes orizontem denotant in oriente. Linea vero descendens ab hora quarta in Capricorno per horam sextam Arietis & Libre tangens irregularem lineam inferioris partis iterum in quarta hora Capricorni: quae se protrahit deinceps in finem instrumenti: repræsentat orizontem in parte occidentis qua sol occubitum petit. Reliquæ lineæ descendentes equidistanter horarum sunt æqualium: quibus fere tota vititur germania. Sunt & tertiæ diuidetes quælibet solis paralleli: qui paralleli directâ via tracti sunt per faciẽ instrumenti de orizonte in orizontem in duodecim partes: & ulterius procedentes consimili iudicio versus finem in duodecim particulas horæ inæquales siue planetarum: ex quibus humores dinoscuntur. Ultimo autem sunt lineæ in altera parte oblique secantes lineas horarias & solis parallelos indicantes signorum ad quodlibet tempus ascensionem vt patebit in canonibus.

Propositio prima

Humorem qualibet hora regentem reperire.

Canon primus.

Inspiciendo instrumentũ considera in prima facie in orizonte orientali proportio habiliter locũ solis (sunt antè paralleli distantes p decẽ gradus preter i solsticiis) & procede de hora in horã: quousq; peruentũ fuerit ad horam oblatam: & in colore qui habet supra se titulum apparebit quod querebas. Qd si non fuerit aliquis color (vt fieri potest) tunc observa lineas quæ sunt ante & post quodlibet nomen in fronte: vt sanguis colera &c. & id quod comprehenditur per totam faciem huic humori assignetur.

A

Propositio secunda.

Habitis gradu solis & hora communi Planetarum horam patefacere.

Canon.

Receptis gradu solis (vt scis proportionabiliter si non fuerit in signato parallelo) & hora equali: statim se offert hora planetaria. Quomodo sole existente in decimo gradu Aquarii: infra decimam & undecimam diei: reperies horam quartam planetariam.

Propositio tertia

Inuenta hora planetaria: cui Planete attribuitur perillustrare.

Canon.

Scita hora planetaria quotta sit: incipe numerare a planeta qui diei dat nomen: quem attribue primæ horæ: & dein de secundæ horæ sequentē in ordine planetarum: & sic quos usq; peruenies ad horam proximè inuentam: & Planeta quem ordo tangit preest huic horæ. & hoc per totam faciè versus finem. Quoties autem planetarum ordo desinit: toties incipe ab exordio (hoc est) a Saturno.

Planetarum ordo est talis.

Saturnus ; Iupiter ; Mars ; Sol ; Venus ; Mercurius ; Luna :

Saturnus Sabbatho

Iupiter Quinte ferie

Mars Tertie ferie

Preest autem

Sol dominico diei

Venus Sexte ferie

Mercurius Quarte ferie

Luna Secunde ferie

Et hoc pro magicis naturalibus

Propositio vltima.

Omnibus horis signum ascendens supra horizontem eligere

(Canon

Descende ad secundam partem instrumenti: quere solis parallelū & horam & progredere obliquę deorsum secundū q̄ hæc via tangit aliquod signū i orizonte orientali: si non tetigerit orizontē orientālē: tunc prospice terminū siue limbū instrumenti versus dexterā & signi caracterem scriptum inuenies. Exempli gratia. Sit sol in principio Capricorni. Volo hora duodecima diei signū quod orizontem petit videri. Cōsidera lineā quæ acuto angulo tāgit duodecimā horam: & in descensu circa huius lineę finem apparet aries ascendens orizontem. Aliud exemplum. Sole existēte in fine Sagittarii hora duodecima noctis: petitus signum ascendens. Ascende per lineam erectam secundum angulum acutum versus terminum siue limbū & libra apparet ita de aliis.

Albertus Magnus in ~~libro~~ libro tertio
de mirabilibus mundi

Hora sumitur sup̄ lineę uidelicet aq̄le & maḡle Hora aq̄.
lis & hora horelogij q̄ ff̄ aq̄le existit In maḡle autē q̄siuat
sunt q̄ dies maiorat ut minorat Non ff̄ astrologi q̄siuat
vnt̄ ff̄ q̄. O. stat sup̄ horā d̄or̄q̄ sunt & illud vocat̄ die
ut ar̄m̄ d̄irem̄ et vice versa nocte id ar̄m̄ ff̄ q̄ diem
appellat in p̄as diuidit. ut aq̄les q̄ ff̄ hora eor̄modi
d̄ici & q̄qd̄ de die de nocte oppositō mō intelligit̄ & ut